כיתה ו' | תנ"ך | שיעור 1 מתוך 5 | 45 דק' | יהושע א, א-ט

"חזק ואמץ": יהושע מקבל את ההנהגה

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את המצב בתחילת ספר יהושע: משה מת, והעם עומד לעבור את הירדן.
- התלמידים יזהו את שלוש הפעמים שבהן נאמר "חזק ואמץ" ומה נלווה לכל אחת מהן.
- התלמידים יסבירו מה מבטיח ה' ליהושע ומה הוא דורש ממנו.

❓ השאלה הגדולה של היחידה

מה צריך מנהיג חדש כדי להצליח?

בכל שיעור מוסיפים לטבלה על הלוח תכונה או כלי אחד של מנהיג, עם פסוק שמוכיח אותו.

🧪 פתיחה

שואלים: מישהו מכם התחיל פעם תפקיד חדש (קפטן בקבוצה, תורן, אח גדול)? מה הרגשתם? מה עזר לכם? רושמים מילים על הלוח.

📖 הסבר למורה

הספר נפתח מיד אחרי מות משה: "משה עבדי מת; ועתה קום עבר את הירדן הזה" (א, ב). ה' מבטיח ליהושע את הארץ ואת הליווי שלו: "כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, לא ארפך ולא אעזבך" (א, ה).

הביטוי "חזק ואמץ" חוזר שלוש פעמים: בפסוק ו (כי אתה תנחיל את העם את הארץ), בפסוק ז (לשמור לעשות ככל התורה), ובפסוק ט (אל תערוץ ואל תחת, כי עמך ה'). קריאה ספרותית: לכל חזרה יש "סיבה" אחרת, כמו שלושה תחומים של מנהיגות: המשימה, התורה והפחד.

פסוק ח ("לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, והגית בו יומם ולילה") מחבר את ההצלחה הצבאית ללימוד התורה ולשמירתה. זה נושא מרכזי לדיון.

זרמים: ממלכתי: ספר יהושע נלמד בכיתה ו' (פרקים א-ו ועוד). חמ"ד: ספר יהושע נלמד כבר בכיתה ג', ואפשר להשתמש ביחידה כחזרה והעמקה, ולהוסיף פירוש רש"י מספריא.

📜 הפסוקים (מתוך מכון ממרא)

יהושע א, א-ט

(א) וַיְהִי, אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה--עֶבֶד יְהוָה; וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ בִּן-נוּן, מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר.

(ב) מֹשֶׁה עַבְדִּי, מֵת; וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, אַתָּה וְכָל-הָעָם הַזֶּה, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

(ג) כָּל-מָקוֹם, אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף-רַגְלְכֶם בּוֹ--לָכֶם נְתַתִּיו: כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי, אֶל-מֹשֶׁה.

(ד) מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה וְעַד-הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר-פְּרָת, כֹּל אֶרֶץ הַחִתִּים, וְעַד-הַיָּם הַגָּדוֹל, מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ--יִהְיֶה, גְּבוּלְכֶם.

(ה) לֹא-יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם-מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ, לֹא אַרְפְּךָ וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ.

(ו) חֲזַק, וֶאֱמָץ: כִּי אַתָּה, תַּנְחִיל אֶת-הָעָם הַזֶּה, אֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם.

(ז) רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד, לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל-הַתּוֹרָה--אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי, אַל-תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול: לְמַעַן תַּשְׂכִּיל, בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ.

(ח) לֹא-יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ, וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה, לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת, כְּכָל-הַכָּתוּב בּוֹ: כִּי-אָז תַּצְלִיחַ אֶת-דְּרָכֶךָ, וְאָז תַּשְׂכִּיל.

(ט) הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ: חֲזַק וֶאֱמָץ, אַל-תַּעֲרֹץ וְאַל-תֵּחָת: כִּי עִמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ.

⚖️ כתוב / מפרשים

בטור הימני מה שכתוב בפסוק במפורש. בטור השמאלי פירוש אפשרי, ובו כתוב של מי הפירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש)	🔍 מפרשים (פירוש אפשרי, ושל מי)
(א, ב) „משה עבדי מת; ועתה קום עבר“	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* אין זמן להתאבל; המילה "ועתה" דוחפת את יהושע לפעול מיד.
(א, ו-ט) „חזק ואמץ“ שלוש פעמים	*פירוש אפשרי:* כל חזרה מוסיפה תחום: להנחיל את הארץ, לשמור את התורה, לא לפחד.
(א, ח) „לא ימוש ספר התורה הזה מפיך“	*פירוש אפשרי:* ההצלחה של המנהיג תלויה גם בדרך הרוחנית שלו, לא רק בכוח.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך או דף פסוקים, דף העבודה

1. פתיחה: "תפקיד חדש, מה עוזר?" (6 דקות)
2. קריאה בקול של א, א-ה ושיחה: מה ה' מבטיח? (10 דקות)

3. בזוגות: מסמנים את שלוש הפעמים "חזק ואמץ" וממלאים טבלה בדף העבודה (12 דקות)
4. דיון על פסוק ח: מה הקשר בין תורה להצלחה? (10 דקות)
5. סיכום וכרטיס יציאה; פותחים את טבלת "מה צריך מנהיג" (7 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מה ה' מצווה את יהושע לעשות בפסוק ב?
2. כמה פעמים נאמר "חזק ואמץ", ובאילו פסוקים?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. למה, לדעתכם, ה' מזכיר ליהושע את משה ("כאשר הייתי עם משה")?
2. מה ההבדל בין "חזק ואמץ" של פסוק ו לזה של פסוק ז?

הערכה (מה דעתי?)

1. איזו מהבטחות ה' הייתה מחזקת אתכם הכי הרבה במקום יהושע? למה?

🏁 סיכום השיעור

פותחים על הלוח טבלה "מה צריך מנהיג חדש?" וכותבים בשורה הראשונה: "אומץ, לימוד תורה, וידיעה שה' איתו (יהושע א)".

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. דבר אחד שלמדתי היום: _____
2. שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

💡 הערות למורה

אפשר להראות במפה את הירדן ואת יריחו, כהכנה לשיעורים הבאים. בממלכתי אפשר להרחיב על מעבר בין מנהיגים (משה ויהושע) כנושא ערכי.

📝 בדף העבודה

טבלת שלוש הפעמים "חזק ואמץ", שאלות הבנה, שאלת "כתוב / מפרשים" ו★ שאלת אתגר. מחוון מלא בעמוד השני.

מקורות

- יהושע פרק א (מכון ממרא)

מחוון למורה

מחוון: "חזק ואמץ": שלוש פעמים, שלוש סיבות

1. ו: "כי אתה תנחיל את העם הזה את הארץ" · ז: "לשמור לעשות ככל התורה" · ט: "אל תערוץ ואל תחת, כי עמך ה' אלהיך".
2. ב. "כאשר הייתי עם משה אהיה עמך"
3. 1. הירדן. 2. "והגית בו יומם ולילה": ללמוד בו כל הזמן, ולשמור לעשות ככל הכתוב בו.
4. תשובה פתוחה, פירוש של התלמיד: אין זמן לעצור, צריך להמשיך מיד; או: עכשיו תורך להנהיג.
5. לפי הפסוק: כשישמור לעשות ככל הכתוב בתורה ("כי אז תצליח את דרכך"). החלק השני פתוח לעמדה מנומקת.